

Informace o V. Slovenském vakcinologickém kongresu

Information on the Vth Slovak Congress of Vaccinology

Jozef Dlhý

V. Slovenský vakcinologický kongres se konal ve dnech 16. až 18. ledna 2014 v hotelu Patria na Štrbském Plese. Pořadatelem byla Slovenská epidemiologická a vakcinologická společnost SLS (SEVS SLS) ve spolupráci s řadou dalších organizací a institucí. Jednání se zúčastnilo kolem 350 epidemiologů, infekcionistů, pediatrů, praktických lékařů pro dospělé a zástupců dalších odborností medicínských i mimo sektor zdravotnictví.

Zahájení patřilo předsedkyni SEVS SLS a prezidentce kongresu doc. MUDr. Zuzaně Krištúfkové, Ph.D., následně vystoupil se zdravicí hlavní hygienik SR prof. MUDr. Ivan Rovný Ph.D., MPH; prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., za Českou vakcinologickou společnost ČLS JEP; autor článku v zastoupení Ministerstva zdravotnictví ČR; prof. MUDr. Henrieta Hudečková, Ph.D., MPH, hlavní odbornice Ministerstva zdravotnictví SR pro epidemiologii a prof. MUDr. Peter Krištúfek, CSc., prezident SLS.

V úvodní přednášce **prof. MUDr. Jozef Glasa, Ph.D.**, zdůraznil v přednášce *Etika očkování* význam kontinuálního vzdělávání v boji proti antivakcionistům, kteří sice většinou neznají obsah souvisejících základních pojmů, ale velice dobře umí manipulovat s názory nezasvěcených lidí prostřednictvím sociálních sítí. Je třeba, aby k otázkám etiky očkování byla k dispozici konsensuální stanoviska a prohlášení významných institucí, přičemž by se mělo vycházet ze základních pojmů, mezi které patří především morálka, etika, etický kodex, transparentnost a korupce.

Další přednášky byly rozděleny do 12 tematických bloků a 1 posterové sekce, bylo prezentováno celkem 57 ústních sdělení a 15 posterů.

I., II. MORÁLNÍ A ETICKÉ ASPEKTY OČKOVÁNÍ 1, 2

MUDr. Urbančíková, MPH, v prezentaci *Je neetické a nemorální žádat nebo vykonávat opatření na ochranu zdraví?* zdůraznila zodpovědnost zákonných zástupců dítěte při rozhodování o jeho očkování, které má zcela neodvratitelný vliv také na zdraví ostatních dětí. **JUDr. Humeňák, Ph.D.**, v přednášce *Právní aspekty vakcinace* poukázal na nedostatečnou právní úpravu povinného očkování. Vakcinaci upravuje vícero zákonů a mezinárodních úmluv, nicméně rozsah a druhy povinného očkování zůstávají problematické, protože jsou upraveny pouze podzákonnou normou, kterou je vyhláška. Přednáška *Současné legální a doktrinární aspekty očkování* **JUDr. Erdosové** byla také zaměřena na analýzu právní úpravy povinného očkování. **Prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D.**, ve svém sdělení *Odpírači očkování a úloha lékaře* poukázal na sku-

tečnost, že nositeli nejdůležitějších aktivit při odborné argumentaci v boji proti antivakcionistům jsou praktičtí lékaři. Autor zároveň vyzval k otevřené konfrontaci s vědecky nepodloženými argumenty antivakcionistů, a to ve spolupráci s lékařskou komorou, odbornými i státními orgány tak, aby aktivity antivakcionistů byly obecně a zcela jasně vnímány v rovině non-lege artis. **MUDr. Gibalová** v přednášce *Kdo řekne – zaočkovat?* poukázala na význam spolupráce všeobecného praktického lékaře se specialistou, který posuzuje vhodnost očkování u pacientů s chronickým onemocněním. Sdělení pod názvem *Časopis Dieťa: bulvarizace ohrožující život* odreferoval **doc. PhDr. Kasarda, Ph.D.**, který poukázal na příkladu časopisu Dieťa za rok 2013 na nežádoucí dopady komercializace a bulvarizace některých médií na vnímání očkování rodiči ve světle antivakcinačních teorií. Přednášku *Nelkonstruktivní komunikace s odpůrci povinného očkování* prezentoval **Mgr. Bednařík**. Vycházel z výsledků analýzy zkušeností ze školení pracovníků regionálních úřadů veřejného zdraví na Slovensku zaměřených na dovednosti v oblasti komunikace s antivakcionisty. *Antivakcinační a proti-antivakcinační aktivity na internetu* byly předmětem sdělení **Ondrigy**. Na Slovensku existují dvě hlavní antivakcinační platformy, které intenzivně využívají internet a sociální sítě. Největší je *SLOBODA V OČKOVÁNÍ* (slobodavockovani.sk) a *INICIATIVA PRE UVEDOMENIE SI RIZÍK OČKOVANIA* (rizikaockovania.sk). Přednáška **MUDr. Kološové** pod názvem *Postoj současných a budoucích rodičů k očkování ve Slovenské republice* byla zaměřena na postoje rodičů odmítajících očkování svých dětí a zdroje tohoto odmítání.

III. CHŘÍPKA

RNDr. Čiampor, Ph.D., v přednášce *Viry chřipky – očkovací látky – přítomnost a perspektivy* hovořil o současném stavu vakcín určených k prevenci onemocnění chřipkou, dále o nových virech chřipky šířících se v roce 2013 a o výhledu ve výrobě nových očkovacích látek proti chřipce. V přednášce *Chřipka v graviditě a u novorozence* **MUDr. Chovancové, CSc.**, byl zdůrazněn význam očkování těhotných žen proti chřipce především z pohledu prevence potratu a vzniku vrozených vad u novorozenců. **MUDr. Šimurka, Ph.D.**, v přednášce *Prevence chřipky v dětském věku* hovořil o aktuálních doporučeních pro očkování proti sezónní chřipce. Na Slovensku zaznamenali v epidemické sezóně 2012–2013 výrazný pokles proočkovánosti proti chřipce. **MUDr. Prattingerová** v přednášce *I zdravé dítě může zemřít na chřipku – kazuistika* upozornila na skuteč-

nost, že problém chřipky je v ČR bagatelizován i odbornou veřejností. Poukázala na velice nízkou proočkovanost proti chřipce v ČR a význam prevence nákazy vakcinací dokumentovala na příkladu onemocnění s fatálním průběhem u devítiletého neočkovaného dítěte s rizikovými faktory.

IV. PREVENCE RAKOVINY DĚLOŽNÍHO HRDLA

Doc. MUDr. Zuzana Křišťůvková, Ph.D., MPH, hovořila na téma *Aktuální situace v prevenci rakoviny hrdla dělohy ve vybraných státech*. Porovnála přístup k očkování proti humánním papilomavirům (HPV) v různých zemích EU a ve světě. V přednášce *Vplyv vakcinačních programů na incidenci onemocnění vyvolaných specifickými typy HPV* **doc. MUDr. Jeseňák, Ph.D.**, zdůraznil, že vakcinace proti HPV má preventivní, ale ne terapeutický efekt na celou řadu s infekcí HPV asociovaných nádorových bujení, ale i na velké spektrum nezhoubných onemocnění. V přednášce *Je očkování proti HPV účinné i po prvním pohlavním styku?* **MUDr. Milly** poukázal na problém velice limitovaného využívání vakcinace proti HPV na Slovensku.

V. KLÍŠŤOVÁ ENCEFALITIDA

Epidemické výskyty klíšťové encefalitidy s alimentárním přenosem v Žilinském a Trnavském kraji v r. 2013 – kauzistiky komentovala **MUDr. Maslenová**. V roce 2013 byla v SR nejvyšší incidence nákazy v Trenčinském a Žilinském kraji. Na příkladu kauzistik evidovaných onemocnění byl zdokumentován přenos původce konzumací výrobků z ovčího mléka, do kterého bylo přimícháno mléko kozí. Přednáškou *Klíšťová encefalitida, kozy, krávy a mléčný automat* **MUDr. Dvořáková** upozornila na epidemiologický význam konzumace tepelně neupraveného kozího a kravského mléka. Na *Výskyt klíšťové encefalitidy v SR z pohledu standardních definic evropského systému surveillance* se zaměřila **MUDr. Avdičová, Ph.D.**, která upozornila na zařazení onemocnění do EU systému surveillance, kdy počínaje 1. lednem 2013 nutno klíšťovou encefalitidu hlásit do TESSy. **MUDr. Tkadlecová** poukázala v přednášce *Průkaz přírodního ohniska klíšťové encefalitidy* na praktický význam mapování výskytu infikovaných klíšťat, které je podkladem pro přijímání cílených protiepidemických opatření včetně zajištění informovanosti veřejnosti o existenci konkrétních ohnisek nákazy. V přednášce *Dosažení eliminace spalniček a rubeoly v EURO regionu WHO do roku 2015* **RNDr. MUDr. Mikas, Ph.D.**, porovnal výskyt spalniček a zarděnek na Slovensku s výskytem v rámci WHO EURO regionu a informoval o cílech Akčního plánu na eliminaci uvedených nákaz do roku 2015. Ve sdělení *Diagnostika exantémových onemocnění v NRC pro morbili, rubeolu a parotitidu* **MUDr. Tichá** informovala o laboratorních diagnostických metodách využívaných v NRC. V SR se zatím daří udržovat dosažený stav eliminace spalniček a rubeoly. **MUDr. Koval', Ph.D.**, v přednášce *Připravme se na spalničky* upozornil na rizika znovu objevení se spalniček na Slovensku, kde zatím nebyl od roku 1998 zánamenán žádný nový případ autochtonního onemocnění. Rizika jsou dána především nepříznivou epidemiologickou situací v Evropě, migrací a existencí nevakcinova-

ných osob, častokrát z důvodu odmítání povinného očkování. V přednášce *Varicella ve Slovenské republice, 1997–2012* **MUDr. Kološová** komentovala výhody očkování proti planým neštovicím s ohledem na zdravotní a ekonomický benefit.

VII. OČKOVÁNÍ A VZNIK NĚKTERÝCH VYBRANÝCH ONEMOCNĚNÍ

V přednášce *Může být vakcinace příčinou vzniku diabetes mellitus? Důvod ke xenofobii?* **MUDr. Michálek, CSc.**, na příkladu několika zahraničních vědeckých studií dokumentoval nepodloženost tvrzení antivakcionistů o prokázané kauzální vazbě mezi očkováním a vznikem diabetu. **Doc. MUDr. Jeseňák, Ph.D.**, ve sdělení *Očkování, adjuvancia a indukce autoimunity* upozornil na existenci problému, který je často akcentován antivakcionisty, a který je dán dosavadním ne zcela dokončeným výzkumem účinků adjuvancií obsažených ve vakcínách. Problematice častokrát diskutovaných nežádoucích účinků vakcín se věnoval **doc. MUDr. Pečeňák, CSc.**, v přednášce *K etiologii dětského autismu*, **MUDr. Urbánková** v přednášce *Zhoršení zdravotního stavu dítěte po očkování?*, **MUDr. Hudáčková** ve sdělení *Chronická hepatitida B po očkování u imunokompromitovaného dítěte* a **MUDr. Gibala, CSc.**, v přednášce *Význam hlášení podezření na nežádoucí účinky vakcín a léků*.

VIII. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY PREVENCE VYBRANÝCH NÁKAZ

Prof. MUDr. Janout, CSc., v přednášce *Epidemiologie tetanu a problémy imunity* stručně shrnul epidemiologii tetanu a v další části hovořil o přetrvávání imunity po očkování. Dle současné legislativy ČR je přeočkování, v návaznosti na nedostatek vakcíny, doporučeno v intervalu 20 let. Problematika imunity u starších osob je příkladem rozhodování na základě důkazu (evidence based). Jak sérologické studie, tak epidemiologická situace ve výskytu tetanu v ČR (od roku 2002 nebyl v ČR zjištěn žádný případ onemocnění tetanem) přinesly důkaz, že imunita u starších osob je v ČR na dobré úrovni. **Doc. MUDr. Solovič, Ph.D.**, v přednášce *Hrozí nám na Slovensku po ukončení BCG vakcinace epidemie tuberkulózy?* komentoval výskyt onemocnění tuberkulózy na Slovensku v období po ukončení plošné BCG vakcinace u novorozenců v roce 2012. Autor tohoto článku ve sdělení *Poliomyelitida – aktuální epidemiologická situace a požadavky surveillance* připomněl hlavní milníky eradikace poliomyelitidy, principy surveillance nákazy a upozornil na nepříznivý vývoj epidemiologické situace v roce 2013, kdy převažoval výskyt hlášených případů paralytické poliomyelitidy v neendemických zemích a kdy byly zachyceny divoké polio viry v odpadních vodách v Izraeli. V daném kontextu nutno opět oživit mezioborovou spolupráci při diagnostice a hlášení akutních chabých paréz. Dále bylo prezentováno sdělení *Epidemický výskyt parotitidy v okrese Michalovce v roce 2013* (**MUDr. Stašková**) a *Komplikace parotitidy u pacientů hospitalizovaných na Infekčním oddělení NsP Š. Kukuřič Michalovce během epidemie v roce 2013* (**MUDr. Zamba**).

IX. PERTUSE

O *Výskytu pertussis v SR a možnostech prevence* hovořila doc. MUDr. Křišťůvková, Ph.D. Komentovala výsledky analýzy výskytu nákazy na Slovensku v letech 1952–2013, kdy od roku 2007 lze pozorovat mírný nárůst incidence pertuse. Na tomto vývoji se pravděpodobně nepodílí zavedení acelulární vakcíny, což dokumentuje i fakt, že největší nárůst nemocnosti je pozorován v roce 2010 ve věkové skupině 15–19 let, tedy u osob, které byly vakcinovány celobuněčnou vakcínou. Prof. MUDr. Chlíbek, Ph.D., přednášel na téma *Hlášená versus předpokládaná incidence pertuse – ovlivnění vakcinační strategie (výsledky séro-prevalenční studie)*. Výsledky prospektivní séroepidemiologické studie provedené u 2000 zdravých dospělých osob starších 18 let, neočkovaných proti pertusi v posledních 5 letech, mj. ukázaly, na základě detekce specifických protilátek, že skutečná incidence pertuse bude 200–800 x vyšší než hlášená. Výsledky studie prokázaly přepokládanou vysokou podhlášenost pertuse v ČR. RNDr. Maďarová, Ph.D., v přednášce *Pertussis: jak zlepšit surveillance?* poukázala na nutnost zlepšení diagnostiky původce pertuse s důrazem na přímou diagnostiku a zohlednění odborných doporučení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí. MUDr. Jílková hovořila na téma *Sérologický přehled v ČR 2013 – pertuse*. V úvodu zazněla charakteristika sérologických přehledů 2013 včetně seznamu zahrnutých nemocí. V přednášce byly dále komentovány celkové výsledky zjištěné séropozitivity. MUDr. Černá se věnovala tématu *Naše zkušenosti s projektem ochrany novorozenců před černým kašlem*. Komentovala projekt Ochrana novorozenců před černým kašlem, který jejich ústav zahájil v roce 2012 jako první porodnice v ČR. Projekt vychází z „cocoon“ strategie, která má za cíl přeočkovat proti pertusi všechny osoby v jejichž péči novorozenec žije. MUDr. Kotek hovořil o *Očkování těhotných proti pertussis v gynekologické ambulanci*. Mimo jiné bylo upozorněno na fakt, že s ohledem na involuční proces placenty je třeba těhotné ženy očkovat nejdéle do 37. týdne těhotenství. Očkování těhotných žen proti pertusi v 3. trimestru je vysoce selektivní a z pohledu prevence pertuse u novorozenců je považováno za nejefektivnější intervenci.

X. BAKTERIÁLNÍ INVAZIVNÍ INFEKCE – KAZUISTIKY

V bloku zazněla přednáška *Bakteriální invazivní infekce na Slovensku (Hudečková), Hemofilová hnisavá meningitida u očkovaného dítěte – krátká kazuistika (Holečko-*

vá), Strach z očkování? (Duchoňová), Kazuistiky invazivních pneumokokových infekcí na pediatrickém oddělení (Šimurka), Meningokokové infekce – kazuistiky (Hudáčková) a Meningitida u polymorbidního pacienta (Marušáková).

XI. BAKTERIÁLNÍ INVAZIVNÍ INFEKCE

V první přednášce *Vývoj epidemiologické situace meningokokových onemocnění v Západočeském kraji, současné možnosti očkování* prof. MUDr. Pazdiora, CSc., informoval o výsledcích analýzy evidovaných případů onemocnění za období let 1975–2013 v Plzeňském kraji. Přístup pediatri v kraji k očkování nejmladších dětí byl zjišťován dotazníkovou akcí, která proběhla v roce 2013. Převažující podíl N. meningitidis sérologické skupiny C především v devadesátých letech 20. století byl postupně vystřídán, obdobně jako v rámci celé ČR, převahou N. meningitidis sérologické skupiny B. Obdobné analýzy, které jsou zaměřené na věkovou distribuci případů, jsou základem pro rozhodování o cíleném očkování v době, kdy je možné zahájit vakcinaci proti N. meningitidis B. V bloku byly dále prezentovány přednášky *Trendy ve výskytu invazivních sérotypů Streptococcus pneumoniae na Slovensku (Bottková), Pneumokoková onemocnění a jejich zdravotní a ekonomická zátěž u starší populace na Slovensku (Solovič), Imunosenscence, HIV infekce a očkování proti pneumokokům (Jarčuška), Změny charakteristik invazivních pneumokokových onemocnění v Plzeňském kraji (Pazdiora) a Teorie a praxe očkování proti pneumokokům (Vaverková).*

XII. VARIA

Zazněly přednášky: *Je hliník ve vakcínách nebezpečný? (Pertináčová), Očkování pacientů s chronickým nespecifickým zánětlivým onemocněním střeva (Kuková) a Farmakoeconomické aspekty „vakcinologie“ z pohledu 16. Výročního evropského kongresu Mezinárodní společnosti pro farmakoeconomiku a výzkum výstupů (Bielik).*

Úplné znění informace je k dispozici u autora.

Sborník abstrakt je publikován v časopisu *Pediatrics 2014/1* a bude zveřejněn na www.samedisk.sk.

Jozef Dlhý
Oddělení epidemiologie
Odbor ochrany veřejného zdraví
Ministerstvo zdravotnictví
jozef.dlhy@mzcr.cz